

א'ר סיטון כתיב כי מי נוי נרול
ונטר ר' חנינא ור' יהושע אומרין איזו אופה כאומה וזו שידועת
אופיה של אלהיה פ"י סנהניו ודיניו וסנהניו של עולם אדם שיש
לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל וקנו ואין חותך
צמרנו לפי שאינו יורע אך יצא דינו אבל ישראל אינן כן לובשים
לבנים ומתעטפים לבנים ומגדלחין וקנס ומתחכין צמרניהם ואוכלין
ושותין ושמים ברה לפי שידועין שהקביה יעשה להם גם למיכך
נוהגין לספר ולכנס בערה ולהרבות סנות ברה ומכאן תשובה
למתענין ברה

משא דוכה אלי קרא משעיר שמר מה'מילה יא
שכר מה'מילה: אקר שרר אתה בקר ונס'מילה אס'תבצין בעיו י
שבו אהיו:
קשא בערב בערב בערב ת'ינו ארחה י
דגנים: לקראת צפא תתו גים ייב' ארץ ת'יא בלחני קדמי י
נדד: כ'יפני הרבות נדדו כפני הרב נטושה וכפני קשה דרוכה י
יפני כבד מלחמה:

זכור את יום השבת לקדשו: ששת ימים מעבד וקשית קלימלאכתך:
יום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה קלימלאכה אתה
ובנך ויבך עבדך ואתה ובהמה ובהמה ובהמה ובהמה ובהמה
וכוונתו

היה ר' ישמעאל אומר שלש
מלחמות הל כהוכה עהידן בני ישמעאל לעשות בארצות הימים
שנאבר יימי כפני הרבות נדדו כפני הרב נטושה, אהח בים וכפני
קשה דרוכה ואהח ביבשה כפני הרב נטושה ואהח בכרך נדדו יהוא
כבר כשנהם ינאבר ייפני כבד כלהבה.

ועשית כל מלאכתך, כשכתב שבת, יהא בעיניך כאילו
כל מלאכתך עשויה⁵⁴, שלא תהרהר אחר מלאכה.

זהו והיית מישוגג במראה
ענין. תחפעל אין נהיה כזה שמעט שודדים
עשו הרבה ולא הושיעה לך ידך אשר נחמת היה
כהן לעמוד כנגדם, ומה ההתפעלות חלה
מדעתך:

כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא
ישבתו: ויבך אלהים את יצח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו
במלאכת הארץ:

והקצורם את הקציר
וארצכם לא תכלה פאת שדה בקצור וקצט הקציר לא תלקט
לעני ולגר מעוב אתם אני יהוה אלהיכם:
ודבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל לאמר בחדש
השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבוע ויבך תרועה מקרא קדש:
כל מלאכת עבדך לא תעשו והקרב אתם ליהוה:

וכמה היא התשובה וראו שיעוב תרומה חסא ויסרו
מחשבתו וימרו בלבו שלא יעשו עוד שנאמר יעוב
רשע דרבו וני'. וכן יתחם על שכר שנאמר כי אתי
שוכי נחמתי. ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה חסא לעולם שנאמר ולא נאמר עוד אלוהי למעשה ויני וני'.
וצריך להרהרות בשפתו ולומר ענינת אלו שאמר בלבו:

בחדש השבועי באחד לחודש:
א'ר ברכיה ור' הלבו ורשכ'י בשם ר' מלמד שוריא הקב'ה ליעקב
שוו של כבל עולה ויורד ושל סדי עולה ויורד ושל יון עולה ויורד ושל
אדום עולה ויורד אמר הקב'ה ליעקב אה אתה עולה באותה שעה נתיירא:
יעקב אכינו ואמר שמה ח'י כשם שלאנו יורדה אה לי כן אל הקב'ה ואה
אל תירא אם אתה עולה אין לך ירידה עולמת לא האמין ולא עלה. אר
ברכיה ור' הלבו בשם רשכ'י ר' מאיר היה חורש (הגלס) בכל זאת חסאו
עוד ולא האמינו בנפלאותיו זה אכינו יעקב שלא האמין ולא עלה אל
הקב'ה אילו האמנת ועלית עוד לא ירדת ועכשו שלא האמנת ולא עלית
עליו כניך שיהו משתעבדין בארבעה מלכות כע'ה בססים וכארנוניות
וכומיות ונבלטיות. באותה שעה נתיירא יעקב אמר לפני הקב'ה רבש'ע
יכול לעולם אל (וימי) ואל תרת ישראל כי רגני מושיעך מרדק כסר'א
(שמיס) סארין דוקה באו אלי סכבל. ואת ורעך סארין שבים סגויא
ומספטיא ומתבותיה. (וימי) ושכ יעקב סכבל ושקט סמדי. ושאנן
סיון. ואין סרדי סארום. (ע) כי אעשה כלה בכל דגוים אשר הרדתיך
שמה. איה שהן סכלין את שדותיהן אעשה כלה. ואוהך לא אעשה כלה
אבל ישראל שאין סכלין את שדותיהן כר'א לא תכלה פאת שדך לא אעשה
כלה. (ע) ויסרתין לספטי סייכך ביוסרין בעה'ז כדי לנקוהך סעונוהך
לעל אימתי בהרש הטביעי:

כי תקצר קצירך בשדה ושבת עמר בשדה
לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהיה למען יברכה יהוה
אלהיך בכל מעשה ידיו:

והי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה לגור שם כ'יכד הרעב י
בארץ: והי באשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר אל שרי אשתו י
הנה נא ידעתי כי אשה יפתי מראה את: והיה כ'ייראו אתך המצרים י
ואמרו אשתו זאת והרגו אתי ואתך יסוי: אמר ינא אהתי את למען י
יטבי לי בעבודך וחתמה נפשי בגלגלך:

למען ייטב לי בעבודך, יהנו לי מתנות

והתנפל לפני ה' כראשונה ארבעים יום, שנאמר: ועתה
אעלה אל ה' אולי אכפרה (שמות לב ל), באותה עלייה
נתעבתי ארבעים יום, נמצאו כלים בכ"ט באב, שהוא עלה
בשמונה עשר בתמוז⁵², בו ביום נתרצה לישראל ואמר לו
למשה: פסל לך שני לוחות (שם לד א). עשה עוד ארבעים יום,
נמצאו כלים ביום הכתורים, בו ביום נתרצה הקב'ה לישראל
בשמונה ואמר לו למשה: סלחתי כדברך⁵¹, לכך הוקבע למחילה
ולסליחה. ומניין⁵² שנתרצה ברצון שלם, שנאמר בארבעים של
לוחות אחרונות: ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים (להלן
י, מה הראשונים ברצון אף אחרונים ברצון, אמור מעתה
אמצעים היו בכעס.

והי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה לגור שם כ'יכד הרעב י
בארץ: והי באשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר אל שרי אשתו י
הנה נא ידעתי כי אשה יפתי מראה את: והיה כ'ייראו אתך המצרים י
ואמרו אשתו זאת והרגו אתי ואתך יסוי: אמר ינא אהתי את למען י
יטבי לי בעבודך וחתמה נפשי בגלגלך:

והי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה לגור שם כ'יכד הרעב י
בארץ: והי באשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר אל שרי אשתו י
הנה נא ידעתי כי אשה יפתי מראה את: והיה כ'ייראו אתך המצרים י
ואמרו אשתו זאת והרגו אתי ואתך יסוי: אמר ינא אהתי את למען י
יטבי לי בעבודך וחתמה נפשי בגלגלך:

17

ועתה הגה
הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי יהוה והנחתו לפני
יהוה אלהיך והשתחית לפני יהוה אלהיך: ושמחת בכל הטוב
אשר נתת לך יהוה אלהיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר
בקרבך:

18

מן השמחה שישמח אדם
בעשיית המצוה ובאתת האל שצוה בך. עבודה גדולה
היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפדע ממנו
שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה
ובטוב לבב.

במבוא חן הגות
לוי

19

מא ויודע דעת עליון שהיה יודע
לכין אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו
דקאמר להו נביא עמי זכר נא כה יעץ
בלק מלך טיבא ומה ענה אורו בלעם בן
בעור מן השטים ועד הגלגל למען דעת
נזקות ה' א"ר אלעזר אמר להן הקב"ה
לישראל עמי ראו כמה נזקות עשיתי עמכם
שלא כעסתי עליכם כל אורן הימים שאם
כעסתי עליכם לא נשחית מעובדי כוכבים
משונאיהם של ישראל שריר ופליט והיינו
דקאמר ליה בלעם לבלק מה אקב לאימתי
קבה אל ומה אונים לא זעם ה' וכמה זעמו
רגע וכמה רגע אמר אמימר ואיתומא רבינא
רגע כמיטריה

ל' עזרא זרה (כג)

20

רגע כמימתי. וה"ח מה היה
יכול לומר כשעה טעטט כולה ויש לומר
הפט והמר מלך כדכתיב (מדרש ט) ומדעת מלך ט והכי אליהו היה
מפרש שאין לרין רק להחיל קללתו
בלוחו רגע מדע שהיה רוצה להלחין
בקללתו כדאיתא בחלק (פסוקין ד'
ק): מדרשותיו כל אורו רשע אחיה
למד מה היה בלבו?

ל' עז

21

אמר ליה
*לא תתיב אברעך עד דאברת לי פירושא דהרין מילתא מאי דכתיב
וממדרב ר' זוטא וממחנה נחליאל ומנחליאל כמות א"ל כיון שעושה
אדם את עצמו כמדרב שהוא מפקד לכל תורה ניתנה לו כמתנה שנאמר
וממדרב מתנה וכיון שניתנה לו כמתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל
וכיון שנתנו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל כמות ואם הנביא עצמו
הקב"ה משפילו שנאמר *ומכמות הגי' ולא עוד אלא * ששוקעין אותו
בקרקע שנאמר *ונשקפה על פני הישימון ואם רוצו בו הקב"ה מגביהו

ל' עזרא (כג)

22

ותמלא
ארצו קסף וזהב ואין קצה לאצרתיו ותמלא ארצו סוסים ואין קצה
למרכבתיו: ותמלא ארצו אלילים למעשה ידיו ושמחו לאשר
עשו אצבעותיו: וישח אדם וישפיל איש ואליהם להם: כוא בצור
והטמן בצפר מפני פחד יהוה ומהדר גאוו: עני גבהות אדם שפל יא
ושח רום אנשים ונשגב יהוה לבדו ביום ההוא: כ"י
יום ליהוה צבאות על כל גאווה ויום ועל כל יגש וישפל: ועל כל י
ארץ הלבנון הרמים והנשאים ועל כל אלונג הבשן: ועל כל ההרים י
חרבים ועל כל המקעות הנשאות ועל כל המגדל קצה ועל כל י
חומה בצורה: ועל כל אגוזי מרשיש ועל כל יסודות החמדה: י
ושח גבהות האדם וישפל רום אנשים ונשגב יהוה לבדו ביום ההוא: י
והאלילים כלילי חלף: ובאו במצרות צרים ובמחלות עפר מפני י
פחד יהוה ומהדר גאוו בקומו לערץ הארץ: ביום ההוא ישלך י
האדם את אלילי כספו ואת אלילי והבו אשר עשוילו להשתחות
לחפר פרות ולצטלפים:

ל' עזרא